

ПЕРЕВОД – МЕТОД ВЫБОРА ГРАММАТИЧЕСКОЙ ФОРМЫ ОТНОСИТЕЛЬНО СИТУАЦИИ

Задание перевода – воспроизведение особенностей структуры текста, его функций путем использования аналогичных средств выражения мысли. Главная цель – не нарушить грамматических связей, четкости, конкретности, краткости.

Ключевые слова: воспроизведение, структура текста, грамматические связи, конкретность, краткость.

TRANSLATION AS A METHOD OF CHOICE OF GRAMMATICAL FORM IN ACCORDANCE TO A SITUATION

The task of translation is reproducing of text structure peculiarities, its functions by means of usage of analogical media of thought expression. The main objective is not to violate grammar connections, legibility, specification and brevity.

Key words: reproducing, text structure, grammar connections, specification, brevity.

УДК 378.147

Черепанова С.Б.

РОБОТА З ІНШОМОВНИМ ТЕКСТОМ У ВНЗ

Стаття присвячена проблемі навчання розуміння іношомовних текстів за фахом студентів. Наводяться приклади вправ для полегшення процесу розуміння та усвідомлення іношомовних текстів.

Ключові слова: іношомовний текст, автентичний текст, логічна структура, структурна цілісність

Задачі подальшого підвищення якості підготовки спеціалістів з вищою освітою вимагають удосконалення процесу навчання. У зв'язку з цим у методиці навчання іноземних мов відбувається активний пошук ефективних прийомів навчання.

Сучасна концепція навчання іноземної мови у немовному ВНЗ ставить особливий акцент на ролі іноземної мови як невід'ємного компоненту професійної підготовки сучасного спеціаліста будь-якого профілю. Важливою метою у викладанні іноземної мови у немовному ВНЗ є підготовка спеціаліста до оволодіння читанням як засобом оперативного отримання та структуризації професійно значимої інформації.

Мета статті полягає в обґрунтуванні необхідності розробки системи вправ для полегшення та усвідомлення іношомовних текстів за фахом студентами ВНЗ.

Основним завданням навчання іноземної мови на немовних факультетах університету є навчання розуміння іношомовних наукових текстів за фахом студентів. Однак рівень підготовки у ВНЗ з іноземної мови не дає змоги спеціалістам працювати із закордонними джерелами. Виникає протиріччя між потребами суспільства та рівнем підготовки з іноземної мови студентів ВНЗ. Існує потреба вирішення цього питання у практиці навчання іноземних мов. Щоб підготувати студентів до майбутньої професійної кар'єри, необхідно оснастити їх не тільки теоретичними знаннями, але й стратегіями розуміння іношомовних автентичних текстів.

Процес розуміння тексту є об'єктом вивчення багатьох наукових галузей: філософії, психології, лінгвістики. Останнім часом спостерігається посилення інтересу дослідників до вивчення різних аспектів проблеми розуміння тексту взагалі та наукового тексту зокрема (І.Л. Бим, А. Вейзе, І.Зимня, З. Кличникова, Г.В. Рогова, Т.С. Серова, С.К. Фоломкина, С.Ф. Шатилов та ін.).

З'явилося багато досліджень, присвячених навчанню розуміння як художнього, так і спеціального тексту (М.Ю. Бордюговський, М.М. Дружиніна, О.В.Константинова та ін.). Аналіз теоретичних та експериментальних досліджень показує, що навчання розуміння наукового тексту з метою вилучення з нього спеціальної інформації є проблемою, яка потребує вирішення [3].

Майбутні спеціалісти при оволодінні читанням вчать не тільки орієнтуватися у потоці друкованої інформації іноземною мовою, але й творчо оцінювати досягнення у відповідній галузі знань за кордоном та критично ставитися до них. У зв'язку з цим при навчанні читання студентів у немовному вузі важливо озброїти їх раціональними прийомами роботи над іншомовним текстом за фахом. Це досягається завдяки відповідній організації навчального матеріалу та ефективним прийомам роботи з ним.

Читання професійно-орієнтованих текстів ускладнюється через низку обставин: тексти за фахом містять складні граматичні структури, професійно орієнтовані терміни. Читання автентичного професійно-орієнтованого тексту викликає психологічний дискомфорт та викликає певні труднощі для студентів [5]. Відповідно, студенти не можуть достатньо швидко орієнтуватися у тексті, і саме тому зі значними труднощами вилучають та опрацьовують необхідну інформацію з матеріалу, що читається. В той же час такі найважливіші характеристики текстів за фахом як зв'язність, логічна послідовність елементів тексту, структурна цілісність, комунікативна спрямованість не знаходять належної реалізації в оволодінні прийомами роботи над іншомовною літературою. Невміння вибрати потрібний вид читання для певного уривку тексту у відповідності з його композиційно-смісловими, мовними характеристиками та практичними потребами того, хто читає, часто призводить до того, що студенти намагаються уникати читання літератури іноземною мовою, і таким чином, звертатися до іншомовних джерел у практичних цілях.

Для методики навчання стратегій розуміння наукового тексту важливим є те, що смисл тексту потенційно міститься у самому тексті і породжується у результаті взаємодії тексту і читача при його активній інтелектуальній діяльності. Оскільки для розкриття смислу необхідно виконати певні дії, то для рішення проблеми розуміння тексту необхідно створення певної техніки розуміння. У процесі читання тексту читач висуває свої гіпотези, які підлягають корегуванню. Прогноз частин тексту, які сприймаються, базується на поступово скорегованому прогнозі загального задуму тексту. Одним із найефективніших способів розуміння тексту є встановлення його логічної структури та характеру взаємозв'язку між компонентами тексту [1]. Необхідною умовою розуміння наукових текстів є наявність "передрозуміння" як особливої сукупності знань у адресата іншомовного тексту. І перед викладачем постає завдання: зробити читання на заняттях з іноземної мови цікавим. Для того, щоб полегшити процес розуміння та усвідомлення текстів виконуються передтекстові, текстові та післятекстові вправи, які можна використовувати на перших курсах як мовних, так і немовних факультетів ВНЗ.

Залежності від рівня підготовки групи та виду тексту на передтекстовому етапі можна запропонувати одну з наступних вправ:

Вправа 1. Студенти індивідуально або підгрупами отримують завдання відповісти на наступні питання:

– Які асоціації виникають після прочитання заголовку даного тексту? Про що, на ваш погляд, цей текст?: нейтральна інформація; думки та погляди; гумористична бесіда; поради та вказівки.

– Звідки можливо взятий цей текст? – з роману; зі щоденника; з журналу; з газети.

Вправа 2. Викладач дає 5-10 питань до незнайомого студентам тексту. Потім пропонує написати невелике оповідання, яке по можливості має дати відповіді на всі питання. Кожен студент зачитує своє оповідання вголос, а викладач після цього зачитує оригінал тексту. Після цього студенти переказують даний текст.

Вправа 3. Викладач пише на дошці ключове слово. Студентам слід підібрати до нього спонтанні асоціації, які записуються на дошці. Потім текст, в якому йдеться про

вищезазначене слово, роздається студентам. Його читають та переказують. На етапі роботи з текстом можна запропонувати такі вправи:

Вправа 1. Викладач читає початок тексту (історії). Далі пропонує продовжити текст одним-двома реченнями. Студентам не слід передбачати сюжет тексту, а необхідно лише розширити та прикрасити продиктоване. Для цієї вправи краще використовувати невеликі оповідання, гумористичні історії. На завершення кожний студент читає свою історію, після цього викладачем читається оригінал.

Вправа 2. Студенти отримують текст для перекладу і працюють у трьох підгрупах. Одна підгрупа працює без словника, друга – з одномовним словником, третя – з двомовним словником. По закінченню обговорюються всі три версії перекладу.

Вправа 3. У тексті, з яким працюють студенти, пропущені слова. Вони працюють у групах по двоє та заповнюють пропуски самостійно. Або разом з текстом роздається список з пропущеними та зайвими словами, які розміщені у алфавітному порядку.

Вправа 4. Заздалегідь готується кілька текстів, розрізаються та змішуються. Студенти працюють в невеликих групах та відновлюють дані тексти в необхідній послідовності.

Післятекстовий етап. Вправа 1. Студентам дається текст обсягом 20-30 речень. Студенти читають текст та скорочують його до 10 речень.

Вправа 2. Студенти, читаючи текст, змінюють логічний зміст(сюжет тексту). Потім кожен студент зачитує свою версію тексту.

Вправа 3. Студенти читають запропонований текст без назви. Після прочитання дають свій заголовок тексту.

Працюючи з текстом, студенти вчаться визначати тему тексту за ключовими словами, оволодівають прийомами так званої “компресії тексту”, узагальнення змісту. Самостійна робота спрямована на розширення словникового запасу, що забезпечується інтенсивною повторюваністю у лексико-граматичних вправах. Усі завдання передбачають активне використання мовних засобів. Таким чином студенти вчаться вилучати, узагальнювати та аналізувати професійно-значиму інформацію.

Бкзсумнівно, викладання іноземної мови у ВНЗ має бути орієнтованим на майбутню професію студентів. А у процесі навчання перекладу у студентів формуються комунікативні вміння, необхідні для їх кар'єри у майбутньому. Подальшу свою роботу вбачаємо у розробці тренувальних вправ для полегшення процесу розуміння та усвідомлення іншомовних текстів.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Базиев А. Т., Троянская Е. С. Перевод как один из эффективных способов обучения чтению и пониманию научной и технической литературы // Обучение чтению научного текста на иностранном языке: Сб. науч. тр. – М.: Наука, 1975. – С.87-95.
2. Барченков А. А. Прагматическое содержание текста и его передача при переводе // Общие и частные проблемы теории перевода: Сб. науч. тр. / Моск. ордена дружбы народов гос. ин-т ин. яз. им. Мориса Тореза. – М., 1989. – №342. – С. 9-16.
3. Воробьева М. Б. К вопросу о работе над научным текстом // Преподавание иностранных языков и его лингвистические основы. – М.: Наука, 1972. – С. 279-285.
4. Левицкая Т. Р., Фитерман А. М. Проблемы перевода (на материале английского языка). – М.: Изд-во “Межд. отношения”, 1976. – 208 с.
5. Чернявская В. Е. Научный текст и его филологическая интерпретация: Учеб. пособие к спецкурсу. – С-Пб.: Изд-во С.-Петербур. гос. ун-та экономики и финансов, 2002. – 88с.

Черепанова С.Б.

РАБОТА С ИНОЯЗЫЧНЫМ ТЕКСТОМ В ВУЗЕ

Статья посвящена проблеме обучения понимания иностранных текстов по специальности студентов. Приводятся примеры упражнений для облегчения процесса понимания и осознания текстов.

Ключевые слова: иноязычный текст, аутентичный текст, логическая структура.

WORK WITH FOREIGN TEXT IN HIGHER SCHOOL

The article is devoted to the problem of teaching understanding of foreign scientific texts on students' speciality. Examples of exercises for making the process of understanding easier are given here.

Key words: foreign text, authentic texts, logical structure, professional terms, structural integrity

УДК 371:81: 801.8**Шульжук Н.В.****НАУКОВО-НАВЧАЛЬНИЙ ТЕКСТ В АСПЕКТІ СУЧАСНИХ ЛІНГВІСТИЧНИХ ТА ЛІНГВОДИДАКТИЧНИХ ПАРАДИГМ**

У статті визначено місце синтаксису у процесах створення, сприйняття та відтворення науково-навчального тексту як показника сформованості професійної комунікативної компетенції студентів-філологів з урахуванням сучасних лінгвістичних та лінгводидактичних парадигм.

Ключові слова: науково-навчальний текст, аспекти вивчення синтаксису, професійна комунікативна компетенція, діалог, репліка, дискурс.

Національною доктриною розвитку освіти України у ХХІ столітті освіта визначена як стратегічна основа розвитку особистості, суспільства, нації. Успішна участь особистості в суспільних процесах, задоволення власних практичних потреб значною мірою залежить від здатності до ефективної комунікації, у зв'язку з чим проблема формування комунікативної компетенції (провідного компонента у структурі загальної підготовки й розвитку особистості) стає пріоритетною, а сучасна мовна освіта орієнтується на виховання особистості, здатної комунікативно доцільно спілкуватися в різних сферах суспільного життя. Особливо актуальною є вищезазначена проблема у процесі підготовки студента-філолога.

Питання формування мовної особистості студента-філолога глибоко й різнобічно висвітлене в наукових розвідках таких учених, як Л.Паламар, О.Головенко, Т.Симоненко, Л.Стасів, Н.Янчук, В.Мельничайко, Н.Остапенко, О.Семенов та ін. Крім того, до проблеми мовлення зверталися учені-психологи (Л.Виготський, О.Леонтьєв, Б.Ананьєв, І.Зимня та ін.), які дослідили мовлення у зв'язку з вищими психічними функціями, розробили теорію мовленнєвої діяльності; рівневу структуру мовної особистості описав Ю.Караулов [6]. Мовна діяльність є об'єктом дослідження і таких дисциплін лінгвістичного циклу, як комунікативна лінгвістика, когнітологія, паралінгвістика, прагматика, що вивчають використання і функціонування мовних знаків у мовленнєвій комунікації. Шляхи формування мовної особистості педагога вже сьогодні закладено в низку концепцій розбудови мовної освіти в Україні Л.Мацько та С.Єрмоленко [1]. Однак сучасної інтерпретації, як відзначає М.Пентилюк, проблема мовної особистості ще не набула [10, с.30]. А тому є актуальною і потребує подальшого вивчення.

Мета статті – визначити місце аспектів вивчення синтаксису у процесах створення, сприйняття та відтворення науково-навчального тексту як показника сформованості професійної комунікативної компетенції студентів-філологів.

Основною формою організації педагогічного мовлення є текст, зокрема науково-навчальний текст, який характеризується комунікативною спрямованістю, інформаційною достовірністю, семантичною доступністю. На думку Т.Симоненко, ґрунтовний аналіз науково-навчального тексту можливий лише за умови урахування трьох основних аспектів: комунікативного, лінгвістичного, лінгвопсихологічного [13, с.39].